

2. METSO:n toteutus 2008–2024

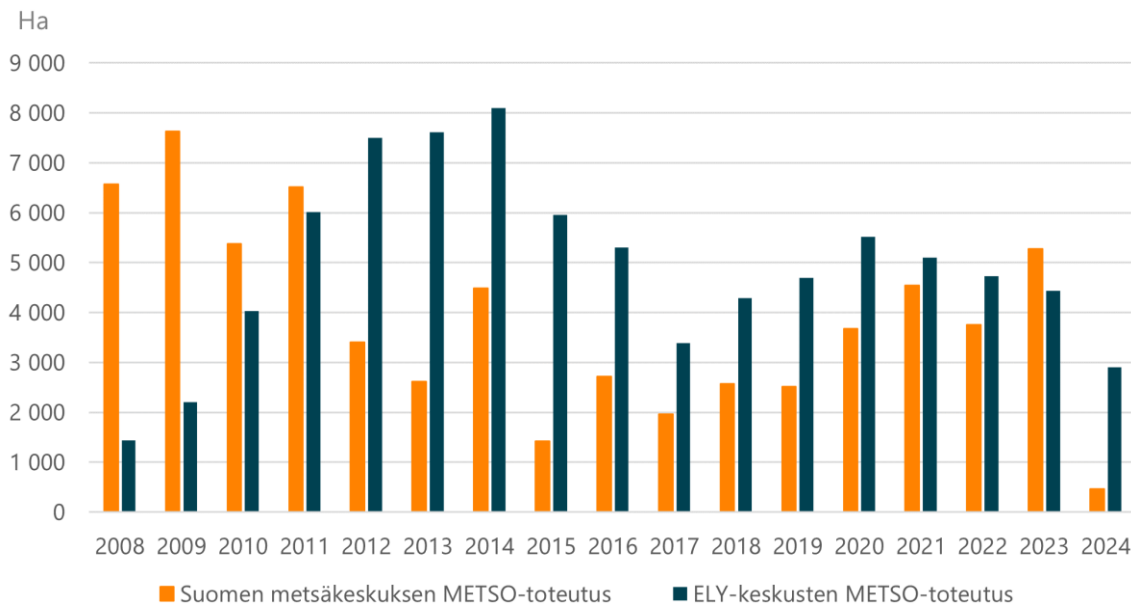
Luonnonsuojelualueverkoston kehittämiseksi on asetettu METSO-ohjelman periaatepäätöksessä 96 000 hehtaarin pinta-alatavoite (Valtioneuvosto 2014). Vuosina 2008–2024 ELY-keskukset ovat hankkineet kohteita valtiolle luonnonsuojeluun, tehneet päätöksiä yksityisistä suojelualueista sekä rauhoittaneet kohteita määrääjäksi yhteensä 83 218 hehtaaria. Tämän lisäksi suojelualueverkoston kehittämisen toteuttamiseen lasketaan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti Metsähallituksen vuonna 2014 toteuttama 13 000 hehtaarin valtion talousmetsien METSO-suojelu (Valtioneuvosto 2014). Vuosina 2008–2024 luonnonsuojelualueverkostoa on laajennettu yhteensä 96 218 hehtaaria eli 96 000 hehtaarin tavoite on saavutettu. ELY-keskusten vuosina 2008–2024 toteuttamien METSO-kohteiden keskikoko on 10 hehtaaria (pinta-ala/kiinteistö): valtiolle hankittujen kohteiden pinta-ala on keskimäärin 14 hehtaaria, yksityisten suojelualueiden yhdeksän hehtaaria ja määräaikaaisesti rauhoitettujen alueiden kahdeksan hehtaaria.

Suomen metsäkeskus on tehnyt vuosina 2008–2024 ympäristötukisopimuksia 59 887 hehtaarille ja toteuttanut luonnonhoitohankkeita 5 625 hehtaarilla (yhteensä 65 512 ha). METSO-ohjelmassa asetetusta 82 000 hehtaarin tavoitteesta tämä kattaa 80 prosenttia. Ympäristötukisopimusten keskimääräinen pinta-ala vuosina 2008–2024 on 3,9 hehtaaria.

Taulukossa 1 esitetään ELY-keskusten toteuttamien METSO-kohteiden euromääräinen, toteutushetken nimellisarvo ja Suomen metsäkeskuksessa METSO:n toteutukseen käytetty rahoitus vuosina 2008–2024. Kuvassa 1 esitetään samalta ajanjaksolta ELY-keskusten ja Suomen metsäkeskuksen vuosittaiset METSO-ohjelman toteutuspinta-alat. METSO-ohjelman toteutuksen pinta-alatiedot ovat saatavissa myös [Luonnonvarakeskuksen tilastot](#) -verkkosivuilta.

Taulukko 1. ELY-keskusten toteuttamien METSO-kohteiden nimellisarvo (sis. kauppojen ja yksityisten suojelualueiden sekä määräaikaisten rauhoitusalueiden korvausten lisäksi maanvaihdot ja perinnöt), ja Suomen metsäkeskuksessa METSO:n toteutukseen käytetty rahoitus vuosina 2008–2024 (milj. euroa). Lähde: Ympäristöministeriö, ELY-keskukset, maa- ja metsätalousministeriö, Suomen metsäkeskus.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Yht.
ELY-keskukset	8,7	9,7	21,3	24,4	33,9	34,2	36,8	28,7	21,5	18	23,5	28,4	35,2	33,2	34,0	33,5	23,4	448,5
Suomen metsäkeskus, ympäristötuki	4,5	5,2	7,6	8,7	5,2	4,4	5,2	2,3	3,7	3,0	4,4	5,0	7,5	9,3	8,1	12,7	0,8	97,6
Suomen metsäkeskus, luonnonhoitohankkeet	2,4	2,3	2,5	2,2	1,6	1,3	1,4	0,7	0,4	0,6	0,7	0,8	0,9	0,5	0,9	1,3	0,6	21,1
Suomen metsäkeskus, yhteensä	6,9	7,5	10,1	10,9	6,8	5,7	6,6	3,0	4,1	3,6	5,1	5,8	8,4	9,8	9,0	14,0	1,4	118,7
Yhteensä	15,6	17,2	31,4	35,3	40,7	39,9	43,4	31,7	25,6	21,6	28,6	34,2	43,6	43,0	43,0	47,5	24,8	567,2

Kuva 1. METSO-ohjelman toteutuspinta-ala (ha) ELY-keskuksissa ja Suomen metsäkeskuksessa vuosina 2008–2024. ELY-keskusten METSO-toteutuspinta-ala sisältää yksityiset luonnonsuojelualueet, valtiolle hankitut kohteet sekä luonnonsuojelulain mukaiset määräaikaisten rauhoitukset. Suomen metsäkeskuksen METSO-toteutuspinta-ala sisältää ympäristötukisopimukset ja luonnonhoitohankkeiden toteutuksen. Metsähallituksen vuonna 2014 toteuttama 13 000 hehtaarin valtion maiden METSO-suojelu ei ole mukana kuvan luvuissa. Lähde: Ympäristöministeriö, ELY-keskukset ja Suomen metsäkeskus, kemera- ja metka -vuositilastot.

2.1. Suojelualueverkoston kehittäminen

METSO-ohjelman toiminta-aikana vuosina 2008–2024 ELY-keskusten toteuttamien METSO-kohteiden arvo on yhteensä noin 448,5 miljoonaa euroa (Taulukko 1). Ympäristöministeriössä oli vuoden 2024 alussa budjetoitu noin 20 miljoonaa euroa yksityisten suojelualueiden perustamisesta maksettaviin korvauksiin, alueiden hankintaan valtiolle suojeluun sekä luonnonsuojelulain mukaisiin määräaikaisten rauhoituksiin METSO-ohjelmassa. Ympäristöministeriön hallinnon-alan METSO-ohjelman toteutuksen yhteisarvo oli vuonna 2024 lopulta 23,4 miljoonaa euroa. Mukaan lasketaan myös valtionperintönä saadut sekä maanvaihtoina valtiolle hankitut kohteet.

Vuonna 2024 ELY-keskukset toteuttivat METSO-ohjelmassa yksityisiä suojelualueita, alueiden hankintoja sekä määräaikaisten rauhoitusten yhteensä 2 906 hehtaarin alalla. Tästä oli yksityisiä suojelualueita 1 580 hehtaaria, luonnonsuojelulakiin perustuvia määräaikaisten rauhoitusalueita 18 hehtaaria ja valtiolle luonnonsuojeluun hankittuja alueita 1 308 hehtaaria. Tavoitteena oli 3 000 hehtaarin pinta-ala, josta jäätin hieman. Kaikkien kohteiden keskimääräinen pinta-ala oli vuonna 2024 noin 7,7 hehtaaria (pinta-ala/kiinteistö): valtiolle hankittujen keskimäärin 11,6 hehtaaria, yksityisten suojelualueiden 6,1 hehtaaria ja määräaikaisten rauhoitettujen alueiden 3,0 hehtaaria.

Kohteiden arvon perusteella laskettu keskimääräinen korvaus oli 8 051 euroa/hehtaari (valtiolle hankittujen kohteiden 7 513 €/ha, yksityisten suojelualueiden 8 572 €/ha ja määräaikaisten rauhoitettujen alueiden 1 467 €/ha kertakorvauksena 20 vuoden sopimuksesta, mikä tarkoittaa vuositasolla tarkasteluna 73 euron korvausta hehtaaria kohden). Kohteiden

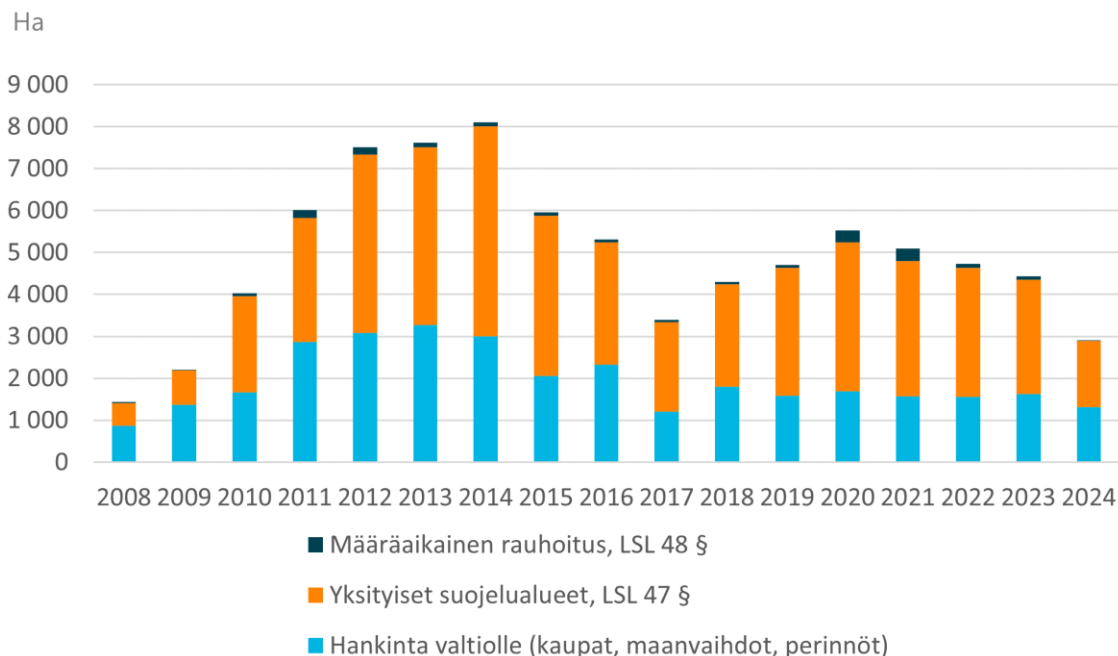
keskimääräinen korvaus on jatkanut edelleen nousuaan. Korvaustason nousun syitä on käsitelty vuoden 2023 METSO-tilannekatsauksessa (Koskela ym. 2024).

Taulukossa 2 on esitetty suojelukeinoittain METSO-ohjelman toteutuslukuja ELY-keskuksissa vuonna 2024: sopimusten ja kiinteistöjen lukumäärä, kohteiden pinta-ala sekä kokonaisarvo. Pysyvää suojelua toteutettiin selkeästi eniten perustamalla yksityinen suojelualue. Kuvassa 2 esitetään METSO-ohjelman toteutus suojelukeinoittain ELY-keskuksissa vuosina 2008–2024.

Taulukko 2. METSO-ohjelman toteutuslukuja ELY-keskuksissa vuonna 2024 suojelukeinoittain. Lähde: Ympäristöministeriö ja ELY-keskukset.

	Sopimukset, kpl	Kiinteistöt, kpl	Pinta-ala, ha	Kokonais-arvo, €
Hankinnat valtion omistukseen – ELY-keskukset*	92	113	1 308	9 824 206
Päätökset yksityisistä suojelualueista (luonnonsuojelulaki 47 §)	194	260	1 580	13 546 571
Alueen määräaikainen rauhoittaminen (luonnonsuojelulaki 48 §)	5	6	18	26 700
Yhteensä	291	379	2 906	23 397 477

* Sis. kaupat, vaihdot, perinnöt ym. saannot.

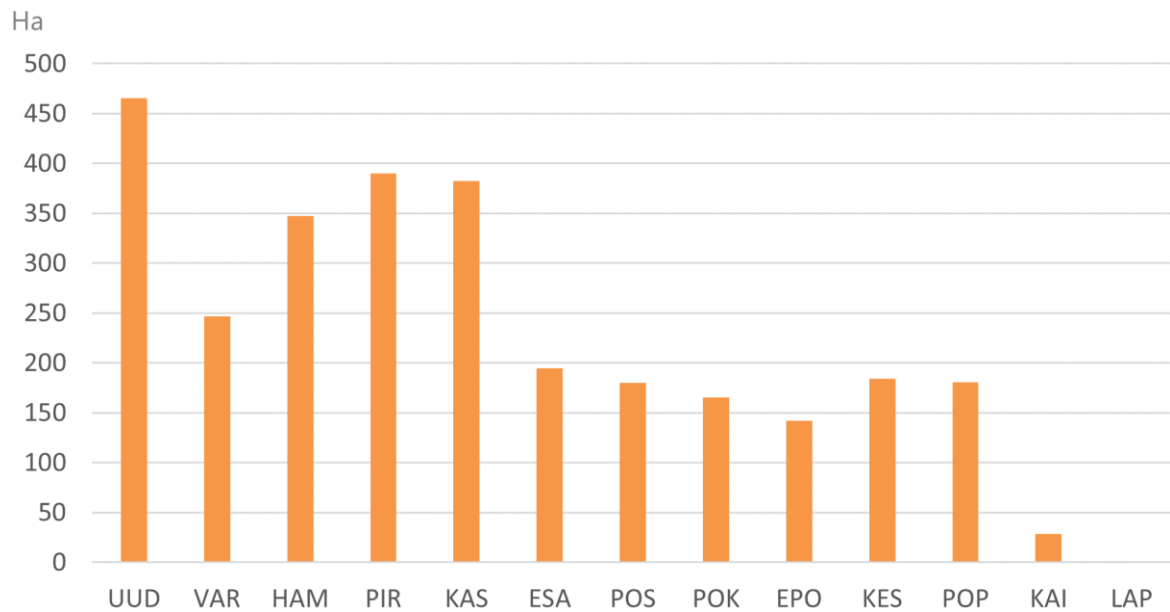
Kuva 2. ELY-keskusten vuosina 2008–2024 toteuttamien METSO-kohteiden pinta-ala (ha) suojelukeinojen mukaan: kohteiden hankinta valtiolle luonnonsuojeluun, yksityiset luonnonsuojelualueet (luonnonsuojelulaki 47 §) sekä alueiden määräaikainen rauhoitus (luonnonsuojelulaki 48 §). Kuvan pinta-aloissa ei ole mukana Metsähallituksen vuonna 2014 toteuttamaa 13 000 hehtaarin valtion maiden METSO-suojelua. Lähde: Ympäristöministeriö ja ELY-keskukset.

ELY-keskusten vuonna 2024 toteuttamien METSO-kohteiden elinympäristöjakauma on esitetty taulukossa 3. Selvästi eniten suojeltiin monimuotoisuudelle merkittäviä kangasmetsiä.

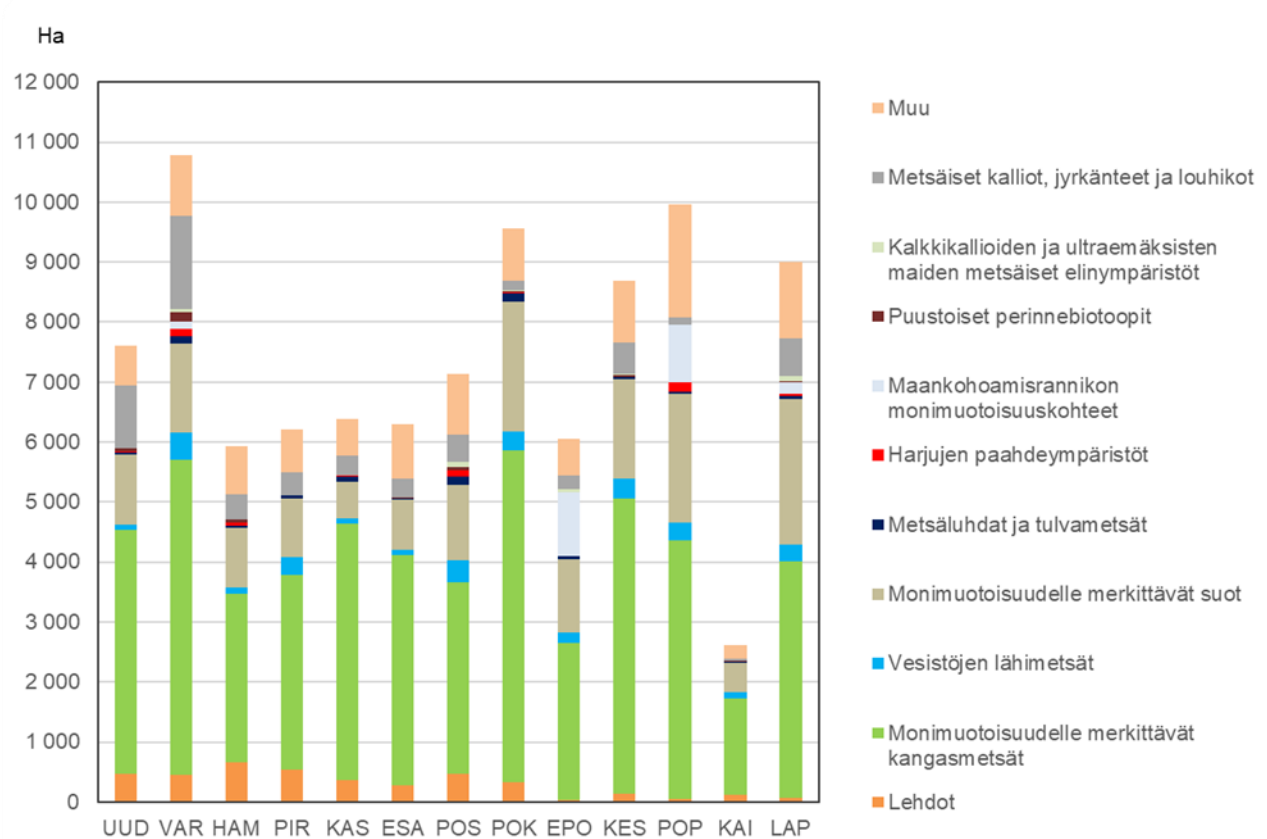
Taulukko 3. METSO-ohjelman toteutuspinna-alat ELY-keskuksissa suojelukeinoittain eri METSO-elinympäristöissä vuonna 2024. Lähde: Ympäristöministeriö ja ELY-keskukset.

METSO-elinympäristöt	Hankinnat valtiolle, ha	Yksityiset suo- jelualueet, ha	Määräaikaiset rauhoitukset, ha	Yhteensä, ha
Lehdot	38	163	1	202
Monimuotoisuudelle merkittävät kangasmetsät	780	975	5	1 760
Vesistöjen lähimetsät	43	63	0	106
Monimuotoisuudelle merkittävät suot	117	179	3	299
Metsäluhdut ja tulvametsät	9	16	0	25
Harjujen paahdeympäristöt	21	1	0	21
Maankohoamisrannikon monimuotoisuuskohteet	41	13	0	54
Puustoiset perinnebiotoopit	0	5	0	5
Kalkikallioiden ja ultraemäksisten maiden metsäiset elinympäristöt	0	0	0	0
Metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot	78	111	0	189
Muut	183	54	9	246
Yhteensä	1 308	1 580	18	2 906

Kuvassa 3 on esitetty METSO-ohjelman toteutuspinna-alat ELY-keskuksissa vuonna 2024. Toteutuspinna-alojen eroihin vaikutti erityisesti kullekin ELY-keskukselle ohjautuneen rahoituksen määrä. Vuonna 2024 rahoitusta kohdennettiin eteläisen Suomen ELY-keskuksiin. Pinta-alaltaan eniten METSO-ohjelmaa toteutettiin vuonna 2024 Uudenmaan, Hämeen, Pirkanmaan ja Kaakkois-Suomen ELY-keskusten alueilla. Kuvassa 4 esitetään suojelualueverkoston kehittämisen pinta-ala METSO-ohjelmassa elinympäristöittäin ja ELY-keskusalueittain vuosina 2008–2024.

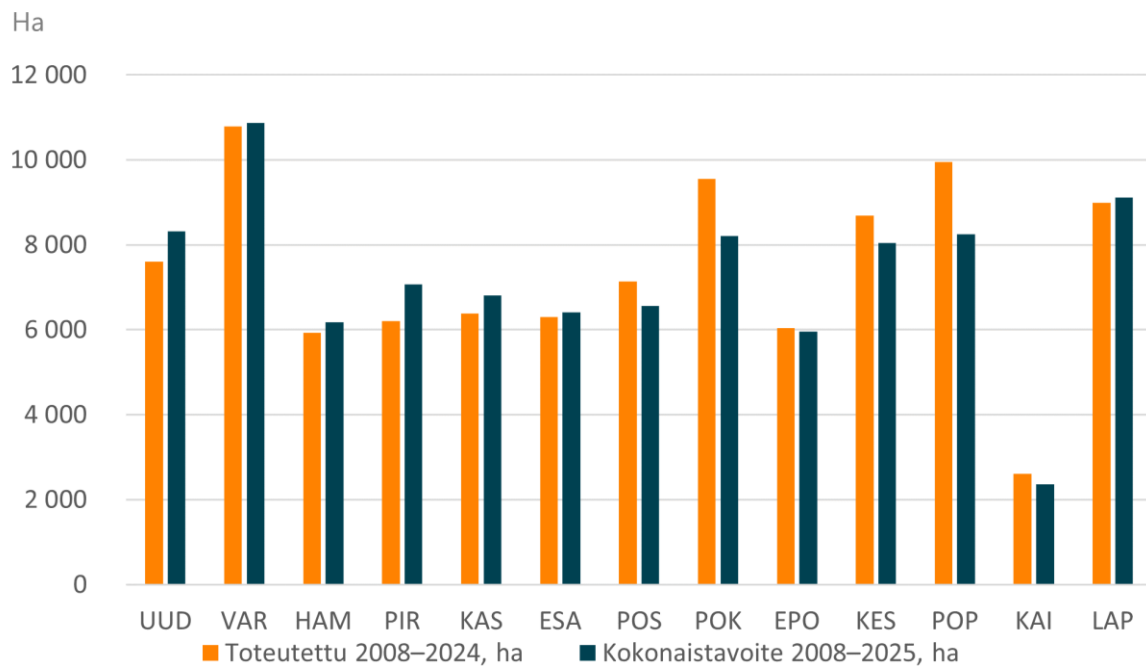

Kuva 3. ELY-keskusten toteuttamien METSO-kohteiden pinta-ala (ha) ELY-keskuksittain vuonna 2024. Luvut sisältävät kohteiden hankinnan valtiolle luonnonsuojeluun, yksityiset luonnonsuojelualueet (luonnonsuojelulaki 47 §) sekä määräaikaaisesti rauhoitetut alueet (luonnonsuojelulaki 48 §). ELY-keskusten lyhenteet: UUD = Uusimaa, VAR = Varsinais-Suomi, HAM = Häme, PIR = Pirkanmaa, KAS = Kaakkois-Suomi, ESA= Etelä-Savo, POS = Pohjois-Savo, POK = Pohjois-Karjala, EPO = Etelä-Pohjanmaa, KES = Keski-Suomi, POP = Pohjois-Pohjanmaa, KAI = Kainuu, LAP = Lappi. Lähde: Ympäristöministeriö ja ELY-keskukset.

Kuva 4. Luonnonsuojelualueverkoston kehittämisen toteutuspinta-ala METSO-ohjelmassa vuosina 2008–2024 elinympäristöittäin ja ELY-keskusalueittain (ha). Luvut sisältävät ELY-keskusten METSO-toteutuksen sekä Metsähallituksen vuonna 2014 toteuttaman 13 000 hehtaarin valtion maiden METSO-suojelun. ELY-keskusten lyhenteet: UUD = Uusimaa, VAR = Varsinais-Suomi, HAM = Häme, PIR = Pirkanmaa, KAS = Kaakkois-Suomi, ESA = Etelä-Savo, POS = Pohjois-Savo, POK = Pohjois-Karjala, EPO = Etelä-Pohjanmaa, KES = Keski-Suomi, POP = Pohjois-Pohjanmaa, KAI = Kainuu, LAP = Lappi. Lähde: Ympäristöministeriö, ELY-keskukset ja Metsähallitus Metsätalous Oy.

Kuvassa 5 on esitetty METSO-ohjelman toteutuksen tilanne ELY-keskuksissa suhteessa ympäristöministeriön asettamiin alueellisiin tavoitteisiin. METSO-ohjelman rahoitusta on viime vuosina kohdennettu erityisesti niiden ELY-keskusten alueelle, joissa on eniten suojelutavoitetta jäljellä. Pinta-alaltaan suuria tai luontoarvoiltaan merkittäviä kohteita on suojeltu myös painopistealueen ulkopuolelta.

Kuva 5. METSO-ohjelman toteutuspinta-alat vuosina 2008–2024 ja ympäristöministeriön luonnonsuojelualueverkoston kehittämiseksi asettamat alueelliset METSO-ohjelman pinta-ala-tavoitteet (ha). Toteutuspinta-aloissa on mukana Metsähallituksen vuonna 2014 toteuttama 13 000 hehtaarin valtion maiden METSO-suojelu. ELY-keskusten lyhenteet: UUD = Uusimaa, VAR = Varsinais-Suomi, HAM = Häme, PIR = Pirkanmaa, KAS = Kaakkois-Suomi, ESA = Etelä-Savo, POS = Pohjois-Savo, POK = Pohjois-Karjala, EPO = Etelä-Pohjanmaa, KES = Keski-Suomi, POP = Pohjois-Pohjanmaa, KAI = Kainuu, LAP = Lappi. Lähde: Ympäristöministeriö, ELY-keskukset ja Metsähallitus Metsätalous Oy.

Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin ELY-keskukset ovat edistäneet vanhojen metsien suojelua vuosina 2020–2024 ympäristöministeriön erillismäärärahalla, jota ei suoritteina lasketa osaksi METSO-ohjelmaa (Seppälä 2021). Vuonna 2024 Pohjois-Suomen metsiensuojelun erillismäärärahaa käytettiin 2,73 miljoonaa euroa, jolla suojeltiin 1 003 hehtaaria vanhoja metsiä. Rahoituksella edistettiin luonnonsuojelualueverkoston kehittämistä ja hyvien kohteiden suojelua varsinaisen METSO:n painopistealueen ulkopuolella. Erillismäärärahan käytön periaatteet olivat samat kuin METSO-ohjelmassa, ja suojelu perustui metsänomistajien vapaaehtoisuuteen ja METSO-ohjelman valintaperusteisiin (Syrjänen ym. 2016) alueellisten olosuhteiden mukaan soveltaen, mutta suojeltua pinta-alaa ei lasketa mukaan METSO-ohjelman toteuttamiseen.

METSO-ohjelman loppukaudella useiden ELY-keskusten alueilla metsänomistajat ovat tarjonneet kohteita suojeluun enemmän kuin ELY-keskuksilla on ollut rahoitusta suojelun toteuttamiseen (Koskela ym. 2024). METSO-ohjelmalle valmistellaan vuonna 2026 käynnistyvää jatkokautta uusien tavoittein (ks. luku 5). Uusien tavoitteiden myötä metsiensuojelun mahdollisuuksien odotetaan paranevan koko maassa, mutta kohdetarjonnan määrän, yksikkökustannusten nousun ja käytettävissä olevan määrärahatason vuoksi jokaista kohdetta ei välttämättä pystytty toteuttamaan nopealla aikataululla jatkossakaan. Maanomistajilta toivotaan ymmärrystä mahdollisesti venyneille kohteiden suojelutarjousten käsittelyajoille.

2.2. Luonnonarvojen tuki yksityismetsissä

Maa- ja metsätalousministeriöllä oli vuonna 2024 käytettävissä luonnonhoitomomentin määrärahoja talousarviossa myönnetty 11 miljoonaa euroa. Vuonna 2023 käytettävissä oli kolmi-vuotista siirtomäärärahaa 17,5 miljoonaa euroa, josta käytettiin 14 miljoonaa euroa ja josta vuodelle 2024 siirtyi 3,5 miljoonaa euroa. Siirtomääräraha huomioiden vuoden 2024 käyttö-suunnitelma oli 14,5 miljoonaa euroa.

Vuoden 2024 14,5 miljoonan euron tukimäärärahasta varattiin ympäristötukeen 12,3 miljoonaa euroa ja metsäluonnon hoitohankkeisiin, Helmi-elinympäristöohjelman toimenpiteisiin ja kulotukseen 2,2 miljoonaa euroa.

Vuonna 2024 ympäristötukeen käytettiin 0,8 miljoonaa euroa ja luonnonhoitohankkeisiin 0,6 miljoonaa, yhteensä 1,4 miljoonaa euroa.

Vuosi 2024 oli poikkeusvuosi metsätalouden kannustejärjestelmälain uudistumisen ja siihen liittyvän rahoituksen käsittelyjärjestelmän uudistuksen vuoksi. Kemera-lain voimassaolo päättyi vuoden 2023 lopussa ja vuonna 2024 alettiin myöntää uuden metsätalouden kannustejärjestelmän, metkan, mukaisia tukia. Ympäristötukeen vuonna 2024 käytetty rahoitus oli pienin vuotuinen varojen käyttö koko METSO-ohjelmakaudella. Myös luonnonhoitohankkeiden rahoitusta käytettiin ennakoitua vähemmän ja varoja jäi käyttämättä runsaasti. Ympäristötukihakemuksia jätettiin 749 kappaletta, mutta niitä ehdittiin käsitellä ja maksaa vain murto-osa, koska metkan rahoituksen käsittelyjärjestelmä valmistui vasta joulukuussa 2024. Vuodelta 2024 siirtyi käsittelemättömiä ympäristötukihakemuksia vuodelle 2025 yhteensä noin 600 kappaletta.

Kaikkiaan vuosina 2008–2024 ympäristötukeen on käytetty noin 97,6 miljoonaa euroa ja luonnonhoitohankkeisiin 21,1 miljoonaa euroa (Taulukko 1). Luonnonhoitohankkeiden kustannuksissa ovat mukana kaikkien erilaisten luonnonhoidon hanketyyppien kustannukset. Vesien-suojeluhankkeiden kustannusvaikutus on noin 75 prosenttia luonnonhoitohankkeiden kokonaiskustannuksista.

Metka-lain nojalla rahoitettiin ympäristötukisopimuksia vuonna 2024 yhteensä 259 hehtaaria. Sopimusten keskipinta-ala oli 3,5 hehtaaria. Metsäkeskus luopui ympäristötuen hakemusvalmistelusta vuonna 2024 osana talouden ja toiminnan yhteensovittamista. Tästä syystä metsäalan toimijat tekivät hakemusvalmistelun kaikille solmituille ympäristötukisopimuksille vuonna 2024.

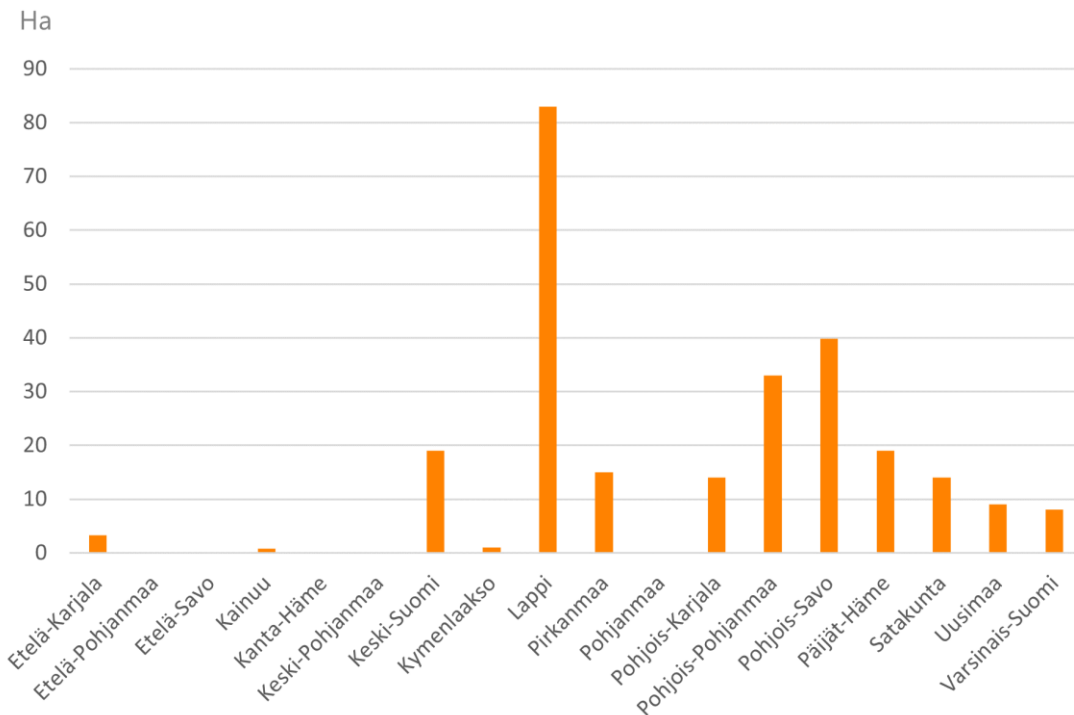
Taulukossa 4 esitetään ympäristötukisopimusten pinta-alat elinympäristöittäin vuonna 2024 sekä niiden kumulatiivinen pinta-ala vuosilta 2008–2024. Viime vuosina METSO-ohjelman valintaperusteiden mukaisten elinympäristöjen osuus ympäristötukisopimuksissa on kasvanut ja vuosina 2023–2024 niiden osuus pinta-alasta oli noin 70 prosenttia.

Taulukko 4. Metsätalouden ympäristötukisopimusten pinta-ala (ha) vuonna 2024 jaoteltuna elinympäristöittäin sekä kumulatiivinen pinta-ala vuosina 2008–2024. Elinympäristöittäin tehty tilasto perustuu ympäristötukihakemusten maksatuspäätöksiin. Lähde: Suomen metsäkeskus, kemera- ja metka-vuosilastot.

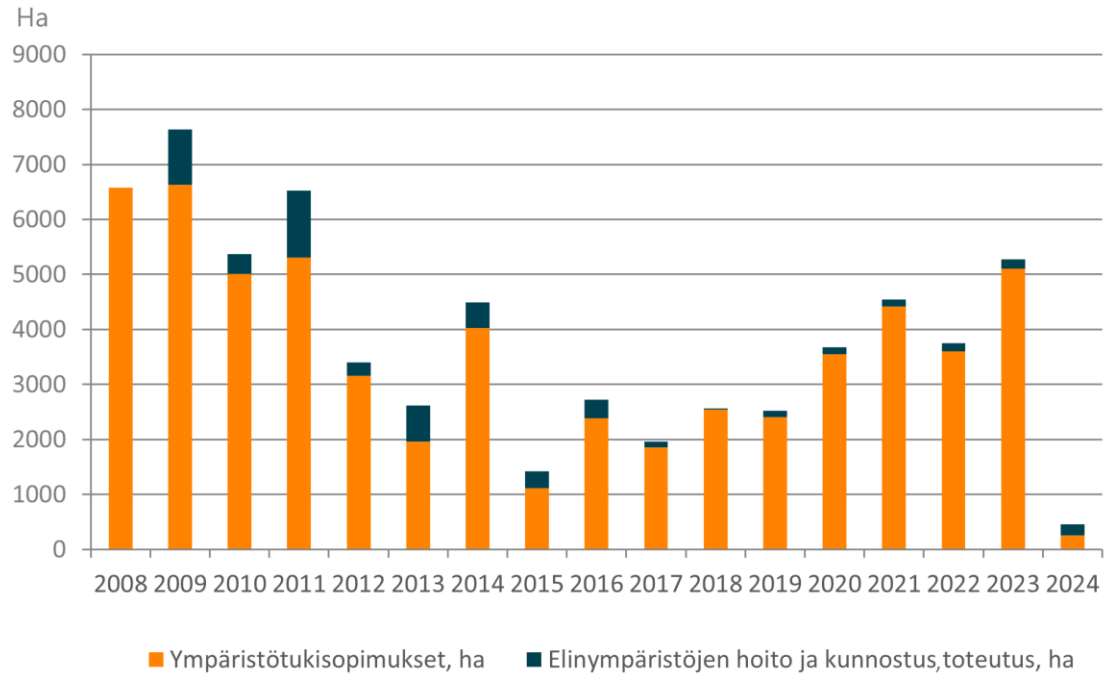
Metsälain 10 §:n elinympäristöt	2024	2008–2024
Pienvedet	49	13 029
Rehevät korvet ja letot	8	3 185
Lehtolaikut	12	3 382
Kangasmetsäsaarekkeet	5	1 450
Rotkot ja kurut	0,2	61
Jyrkänteet alusmetsineen	2	764
Vähätuottoiset elinympäristöt	5	12 439
Yhteensä	81	34 310
METSO-elinympäristöt	2024	2008–2024
Lehdot	9	1 378
Monimuotoisuudelle merkittävät kangasmetsät	114	11 815
Monimuotoisuudelle merkittävät suot	16	4 905
Vesistöjen lähimetsät	19	3 644
Metsäluhdut ja tulvametsät	1	345
Metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot	18	2 602
Kalkkikalliot ja ultraemäksisten maiden metsät	0	6
Harjujen paahdeympäristöt	0	45
Puustoiset perinneympäristöt	0	55
Maankohoamisrannikon monimuotoisuuskohteet*		782
Yhteensä	177	25 577
Ympäristötukisopimukset yhteensä	259	59 887

* Maankohoamisrannikon kohteet kirjataan nykyisin elinympäristökohtaisen tyyppin mukaisesti.

Ympäristötukisopimusten pinta-alan alueellinen jakautuminen maakunnittain vuonna 2024 esitetään kuvassa 6. Kuvassa 7 esitetään eriteltyinä ympäristötukisopimusten ja luonnonhoitohankkeiden toteutuksen pinta-alat vuosina 2008–2024.

Kuva 6. Metkan ympäristötukisopimusten pinta-alan (ha) jakautuminen maakunnittain vuonna 2024. Lähde: Suomen metsäkeskus, metka-vuositalasto.

Kuva 7. METSO-ohjelman toteutus Suomen metsäkeskuksessa vuosina 2008–2024: Kemeran ja metkan mukaiset ympäristötukisopimukset ja luonnonhoitotöiden toteutus METSO-elinympäristöissä (ha). Lähde: Suomen metsäkeskus, kemera- ja metka-vuositalastot.

Suomen metsäkeskuksen ja ELY-keskusten välisen METSO-kohteiden välityssopimuksen voimassaolo päättyi vuoden 2022 lopussa, eikä Metsäkeskus ole tehnyt välitystyötä vuodesta 2023 alkaen. Metsäkeskus on välittänyt vuosina 2010–2022 ELY-keskuksille suojelutarkoitukseen 1 218 kohdetta, yhteensä 11 753 hehtaaria. Välitystoiminnan avulla Metsäkeskus on tukenut METSO-ohjelman toteutusta ELY-keskuksissa.

Taulukossa 5 esitetään luonnonhoitohankkeiden maastosuunnittelu- ja toteutus-pinta-alat METSO-elinympäristöissä vuonna 2024 ja koko METSO-kaudella vuosina 2008–2024. METSO-luonnonhoitohankkeissa suunnittelua tehtiin vuonna 2024 yhteensä 229 hehtaarin alalla ja luonnonhoitotöiden toteutusta 199 hehtaarilla. Koko METSO-kaudella vuosina 2008–2024 luonnonhoitotöiden toteutusta on tehty yhteensä 5 625 hehtaaria.

Taulukko 5. Vuonna 2024 ja kumulatiivisesti vuosina 2008–2024 rahoitettujen METSO-elinympäristöjen luonnonhoitotöiden maastosuunnittelu- ja toteutus-pinta-alat (ha). Lähde: Suomen metsäkeskus, kemera- ja metka-vuositilastot.

Luonnonhoidon elinympäristöt	Maasto-suunnittelu 2024, ha	Toteutustyöt 2024, ha	Maasto-suunnittelu 2008–2024, ha*	Toteutustyöt 2008–2024, ha
Lehtojen hoito ja kunnostus	81	92	1 822	446
Pienvesien kunnostus	9	8	3 768	1 371
Suon ennallistaminen	0	10	3 626	1 416
Paahdeympäristöjen hoito	0	0	988	67
Muiden elinympäristöjen hoitotyöt**	0	17	3 234	2 253
Muiden elinympäristöjen hoitotyöt***	139	72	139	72
Yhteensä	229	199	13 577	5 625

* Maastosuunnitteluun kirjattu alkuvuosina koko hankesuunnitteluala eli laajempi alue kuin toimenpidealue.

** Hankkeessa kohteena useita elinympäristötyyppejä ja toimenpiteet sisältävät mm. monimuotoisuuspolto (kemera).

*** Hankkeessa kohteena useita elinympäristötyyppejä ja toimenpiteet sisältävät mm. monimuotoisuuspolto (metka).

Vuonna 2024 toteutetuista luonnonhoitotöistä suurin osa oli lehtojen hoitoa. Lisäksi toteutettiin suon ennallistamista sekä uusia metkan mukaisia kulutuksia (Taulukko 5). Kunnostamistoimet kohdistetaan luonnontilaltaan muuttuneisiin, mutta kunnostamiskelpoiisiin elinympäristöihin, sekä hoitoa tarvitseviin elinympäristöihin kuten lehtoihin. Luonnonhoitotöiden toteuttaminen edellyttää maanomistajan kirjallista suostumusta.

Vesiensuojeluhankkeissa toimenpidekohteiden määrä vaihtelee valuma-alueen tarpeen ja koon mukaan. Yhdessä vesiensuojeluhankkeessa toteutetaan useita metsätalouden kuormitusta korjaavia tai estäviä vesiensuojelurakenteita.

Vuonna 2024 toteutettiin kaksi metkalain mukaista luonnonhoitohankkeiden hankehakua. Avoimen hankehaun kautta haettiin toteuttajaa 11 luonnonhoitohankkeelle. Hankehakuun avattiin kymmenen Helmi-ohjelman mukaista elinympäristöjen hoito- ja kunnostushanketta ja yksi METSO-ohjelman mukainen elinympäristöjen hoito- ja kunnostushanke. Osa Helmi-

ohjelman mukaisista hankkeista sisälsi myös METSO-ohjelman mukaisia elinympäristöjen hoito- ja kunnostustöitä, kuten pienvesien kunnostusta. Kaikille hankkeille valittiin toteuttaja.

Vesien palautusta suojelusoille on edistetty Vespa-hankkeen avulla Helmi-ohjelman yhtenä toimenpiteenä. Liito-orava-LIFE -hanke on kehittänyt talousmetsien hoidon ohjeistusta ja tuottanut koulutusmateriaalia liito-oravan elinympäristöjen turvaamiseksi etenkin METSO-ohjelman keinoilla. Laajapohjainen Helmi- ja METSO-ohjelmia edistävä Priodiversity LIFE-hanke sai rahoituksen ja toteutus käynnistyi vuonna 2024. Vesiensuojelua edistävälle ACWA-LIFE hankkeelle haettiin rahoitusta vuonna 2024. Hanke ei saanut rahoitusta, mutta hankkeelle haetaan rahoitusta uudelleen vuonna 2025. METSO-ohjelman tavoitteita on voitu edistää myös monissa muissa valtakunnallisissa ja alueellisissa kehittämishankkeissa.

Alueelliset metsäohjelmat (AMO) ovat maakunnallisen metsäsektorin kehittämissuunnitelmia ja työohjelmia, jotka on tehty yhteistyössä maakunnallisten metsäneuvostojen kanssa. Alueellisten metsäohjelmien nykyinen toteutuskausi kattaa vuodet 2021–2025. Alueellisten metsäohjelmien tavoitteet pohjautuvat alueiden omiin kehittämistarpeisiin ja kansallisen metsästrategian tavoitteisiin. Metsäohjelmat sisältävät alueellisia kehityskohteita ja toimenpiteitä vesiensuojelulle, talousmetsien luonnonhoidolle sekä metsien monimuotoisuuden turvaamiselle. Taloudelliset, ekologiset, kulttuuriset ja sosiaaliset tavoitteet on sovitettu ohjelmissa yhteen. Luonnonhoitohankkeiden, vapaaehtoisen suojelun ja luonnonhoidon koulutusten tavoitteet koko AMO-kaudelle ja vuoden 2024 toteumatilanne on esitetty liitteessä 1. Uuden AMO-kauden valmistelu vuosille 2026–2030 alkoi vuonna 2024.

2.3. Metsähallituksen METSO-toteutus

Metsähallituksen Luontopalvelut ja Metsähallitus Metsätalous Oy toteuttavat METSO-ohjelmalle asetettuja tavoitteita monin eri keinoin luonnonsuojelualueilla ja valtion monikäyttömetsissä. Metsähallitus toteutti vuonna 2024 METSO-ohjelman toiminta-alueella metsäisissä elinympäristöissä ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpiteitä yhteensä 1 937 hehtaarilla (pl. puustoisten perinnebiotooppien jatkuva hoito). Eniten, 1 371 hehtaaria, ennallistettiin soita, joista noin 82 prosenttia toteutettiin suojelualueilla ja 18 prosenttia Metsähallitus Metsätalous Oy:n monikäyttömetsissä. Metsien monimuotoisuuden tilaa parannettiin tulen avulla suojelualueiden ennallistamispoltoilla (53 ha), valtion monikäyttömetsien luonnonhoidollisilla kulotuksilla (71 ha, Taulukko 10) sekä säästöpuuryhmien poltoilla (29 kpl, Taulukko 10). Lisäksi hoidettiin muita arvokkaita puustoisia elinympäristöjä 336 hehtaaria, mm. lehtoja, jalopuumetsiköitä, puustoisia perinnebiotooppeja, valkoselkätikan elinympäristöjä ja paahdeympäristöjä, valtaosin suojelualueilla. Erityishakkuita tehtiin METSO-ohjelma-alueen monikäyttömetsissä noin 3 563 hehtaarilla (Taulukko 10).

METSO-tilannekatsauksessa esitetään kaikki Metsähallituksen eri rahoituksilla tehdyt puustoihin elinympäristöihin kohdistuvat ennallistamisen ja luonnonhoidon toimet METSO-ohjelman toiminta-alueella. Metsähallituksen tekemistä ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpiteistä merkittävä osa lasketaan Luontopalveluissa Helmi-elinympäristöohjelman tavoitteiden toteuttamiseen ja raportoidaan lisäksi myös Helmi-ohjelman seurannassa Helmiä koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti (Gummerus-Rautiainen ym. 2021). METSO-ohjelman periaatepäätöksessä Metsähallituksen toimenpiteille ei ole asetettu vastaavia pinta-alatavoitteita (Valtioneuvosto 2014). Luontopalvelujen ennallistamis- ja luonnonhoitotoimintaa rahoitettiin Helmi-ohjelman lisäksi myös lukuisilla LIFE-projekteilla. Vuonna 2024

käynnissä olivat mm. Priodiversity-LIFE, Life2Taiga, Liito-orava-LIFE ja Rannikko-LIFE. Päätökseen saatettiin Hydrologia-LIFE -projekti.

Ympäristöministeriön verkkosivuilla on [tietoa Helmi-ohjelman seurannan tuloksista](#).

2.3.1. Elinympäristöjen ennallistaminen ja luonnonhoito luonnonsuojelualueilla

Luonnonsuojelualueiden hoidosta vastaa Metsähallituksen Luontopalvelut. Luontopalvelut ennallistivat eniten soita, METSO-ohjelman toiminta-alueella 1 130 hehtaaria (Taulukko 6 ja 7). Noin 87 prosenttia soista ennallistettiin valtion suojelualueilla (980 ha) (Taulukko 6) ja loput 13 prosenttia yksityisillä suojelualueilla (150 ha) (Taulukko 7).

Luontopalvelut ennallisti myös metsiä sekä toteutti arvokkaiden puustoisten elinympäristöjen luonnonhoitoa valtion suojelualueilla METSO-ohjelman toiminta-alueella yhteensä 3 299 hehtaarilla, kun mukaan luetaan myös puustoisten perinnebiotooppien jatkuva hoito (Taulukko 6: metsien ennallistamista 159 ha, puustoisten perinnebiotooppien hoitoa 2 927 ha ja muiden arvokkaiden puustoisten elinympäristöjen hoitoa 213 ha). Yksityisillä suojelualueilla kertaluontoisia kunnostustoimia, valtaosin soiden ennallistamista, tehtiin 239 hehtaarilla (Taulukko 7).

Taulukko 6. Metsähallituksen Luontopalveluiden valtion suojelualueilla toteuttama ennallistamis- ja luonnonhoitopinta-ala vuonna 2024 ja yhteenlaskettuna vuosina 2008–2024, sekä tarvearvion perusteella vuoden 2025 loppuun mennessä toteutettava ennallistamis- ja luonnonhoitopinta-ala METSO-ohjelman toiminta-alueella. Toteutetusta pinta-alasta valtaosa on tehty Helmi-ohjelman rahoituksella ja raportoidaan tarkemmin Helmi-ohjelman seurannassa. Lähde: Metsähallitus Luontopalvelut.

	Toteutunut 2024, ha	Toteutunut 2008–2024, ha	Tavoite vuonna 2025, ha
Metsät ja puustoiset suot	1 139 (metsiä 159 ha, soita 980 ha)	36 675	24 000
Puustoiset perinnebiotoopit*	2 927	2 927	2 000
Muut luonnonhoitoa vaativat kohteet	213	6 409	3 200
Yhteensä	4 279	46 011	29 200

*Puustoisten perinnebiotooppien osalta kyseessä on kaikkiaan hoidon piirissä oleva pinta-ala.

Taulukko 7. Metsähallituksen Luontopalveluiden yksityisillä suojelualueilla toteuttama ennallistamis- ja luonnonhoitopinta-ala vuonna 2024 ja yhteenlaskettuna vuosina 2008–2024 sekä tarvearvion perusteella vuoden 2025 loppuun mennessä toteutettava ennallistamis- ja luonnonhoitopinta-ala METSO-ohjelman toiminta-alueella. Toteutetusta pinta-alasta valtaosa on tehty Helmi-ohjelman rahoituksella ja raportoidaan tarkemmin Helmi-ohjelman seurannassa. Lähde: Metsähallitus Luontopalvelut.

	Toteutunut 2024, ha	Toteutunut 2008–2024, ha	Tavoite vuonna 2025, ha
Ennallistamis- ja luonnonhoitotoiminta yksityisillä suojelualueilla	239 (suot 150 ha, metsäiset elinympäristöt 89 ha)	4 730*	5 100**

*Jatkuvan hoidon (esim. puustoisten perinnebiotooppien hoito) osalta toteumissa on mukana ainoastaan ns. peruskunnostetun alueen pinta-ala.

**Jatkuvan hoidon tavoitepinta-ala kokonaistavoitteesta on 1 500 ha, ilman sitä kokonaistavoite on 3 600 ha.

2.3.2. Luontotyyppi- ja lajistoinventoinnit luonnonsuojelualueilla

Metsähallituksen Luontopalvelut tekee luonnonsuojelualueilla luontotyyppi- ja lajistoinventointeja, jotka toimivat pohjatietoina elinympäristöjen tilan parantamisen suunnittelussa ja toteutuksessa. Vuonna 2024 luontotyyppi-inventointeja tehtiin suojelualueilla METSO-ohjelman toiminta-alueella yhteensä 9 493 hehtaarilla, josta 89 prosenttia valtion ja 11 prosenttia yksityisillä luonnonsuojelualueilla (Taulukko 8).

Vuonna 2024 METSO-ohjelman toiminta-alueella tehtiin luonnonsuojelualueiden laji- ja lajistokartoituksia kaikkiaan 3 011 hehtaarilla, josta noin 95,5 prosenttia valtion ja 4,5 prosenttia yksityisillä suojelualueilla. Luontopalvelut teki linnuston linjalaskentoja metsävaltaisilla luonnonsuojelualueilla 30 kilometrillä (Taulukko 9).

Taulukko 8. Metsähallituksen Luontopalveluiden valtion ja yksityisten suojelualueilla vuonna 2024 sekä koko METSO-toteutuskaudella 2008–2024 tekemien luontotyyppi-inventointien pinta-ala METSO-ohjelman toiminta-alueella. Inventoinneista osa on tehty Helmi-ohjelman rahoituksella ja raportoidaan Helmi-ohjelman seurannassa. Lähde: Metsähallitus Luontopalvelut.

Luontotyyppi-inventoinnit	Toteutunut 2024, ha	Toteutunut 2008–2024, ha
Valtion suojelualueet	8 471	201 399
Yksityiset suojelualueet	1 022	110 602
Yhteensä	9 493	312 001

Taulukko 9. Metsähallituksen Luontopalveluiden valtion ja yksityisten suojelualueilla vuonna 2024 sekä koko METSO-toteutuskaudella 2008–2024 tekemien lajistokartoitusten pinta-alat ja metsävaltaisilla suojelualueilla tekemien linnuston linjalaskentojen määrä METSO-ohjelman toiminta-alueella. Inventoinneista osa on tehty Helmi-ohjelman rahoituksella ja raportoidaan Helmi-ohjelman seurannassa. Lähde: Metsähallitus Luontopalvelut.

Lajistokartoitukset ja linnuston linjalaskennat	Toteutunut 2024	Toteutunut 2008–2024
Lajistokartoitukset, yhteensä (ha)	3 011	41 148
Valtion suojelualueet (ha)	2 876	36 333
Yksityiset suojelualueet (ha)	135	4 815
Linnuston linjalaskennat (km)	30	4 338

2.3.3. Luonnonhoitotoimet valtion monikäyttömetsissä

Metsähallitus jatkoi vuonna 2024 omistajapolitiittisten linjausten mukaisesti aktiivisia luonnonhoitotoimia valtion monikäyttömetsissä ja ne sisällytettiin osaksi Helmi-periaatepäätöksen tavoitteita. Luonnonhoitoa ja muita METSO-toimenpiteitä toteutetaan alue-ekologisen suunnittelun ja Metsähallitus Metsätalous Oy:n ympäristöoppaan (Kaukonen ym. 2024) periaattein. Ekologista verkostoa kehitettiin ja täydennettiin edelleen alue-ekologisen tarkastelun periaatteita noudattaen mm. sidosryhmien toimittamien aineistojen ja kohteilla tehtyjen maastotarkastusten perusteella. Päivitetty alue-ekologinen verkosto auttaa mm. kohdentamaan luonnonhoitotoimet kustannustehokkaasti. Aktiivisia luonnonhoitotoimia ovat soiden ennallistaminen, suojeltujen soiden vesitalouden tukeminen, luonnonhoidollinen kulutus, lehtojen hoito, paahdeympäristöjen ylläpitäminen ja hoito, vaellusesteiden poistaminen virtavesistä sekä pienten virtavesien kunnostukset. Myös vieraiden kasvilajien poistaminen ja niiden leviämisen estäminen erityisesti lehdoissa ja perinnebiotoopeissa kuuluvat luonnonhoidon tavoitteisiin.

Metsätalous Oy aloitti valtion mailla vanhojen metsien inventoinnin vuonna 2024 ja inventointeja tehtiin yhteensä noin 40 000 hehtaarilla. Kriteerit täyttäviä vanhoja metsiä on arviolta noin 22 prosenttia, eli 8 800 hehtaaria tähän mennessä maastokaudella 2024 inventoidusta alasta. Niille kohteille, joiden vanhan metsän määritelmään vaikuttaa lisäkriteeri 4, eli indikaattorilajisto, tehdään myöhemmin myös lajistoinventointi. Inventointi jatkuu vuodelle 2026.

Monikäyttömetsien paikkatietoaineistoa täydennettiin lajitiedon osalta omien lajistoinventointien perusteella, joita tehtiin yhteensä noin 700 hehtaarin alueella.

Metsätalouden ympäristöopasta päivitetään vuosittain ja päivitetty versio julkaistiin keväällä 2024. Etelä-Suomen luonnonvarasuunnitelman teko käynnistyi. Kaikki Metsätalous Oy:n toimihenkilöt suorittivat vesiensuojelun verkkokoulutuksen. Lisäksi alueilla järjestettiin useita maastokoulutuksia eliöiden ja vesistövaikutusten huomioimisesta.

Metsän peitteisyyttä eriasteisesti säilyttäviä hakkuumenetelmiä on käytetty omistajapolitiikan mukaisesti etenkin turvemailla, rajoitetun metsätaloussuunnitelman alueiden lisäksi. Rajoitetun käytön alueita ovat mm. monimuotoisuuden erityiskohteet, suojelualueiden lähiympäristöt, virkistysmetsät ja matkailun kannalta tärkeät alueet. Vuonna 2020 perustetuilla jatkuvan kasvatuksen havaintoalueilla tehtiin hakkuita Luonnonvarakeskuksen suunnitelmien mukaan. Taulukossa 10 on esitetty luonnonhoidon toimenpiteet valtion monikäyttömetsissä vuonna 2024. Toimenpiteitä tehtiin METSO-ohjelman toiminta-alueella yhteensä 3 909 hehtaarilla, minkä

lisäksi poltettiin 29 säästöpuuryhmää. Koko maassa toimenpidehehtaareita kertyi 11 897. Lehtojen hoitotarvetta tarkasteltiin ja hoitoa toteutettiin METSO-alueella 6 hehtaarin alalla (vastaavasti koko maassa tarkastettiin 39 hehtaaria ja hoidettiin 8 hehtaaria). Virtavesien kunnostuksia tehtiin 4,9 km ja vaellusesteiden poistoa 26 kpl METSO-alueella ja vastaavasti 22,3 km ja 118 kpl koko maassa.

Taulukko 10. Metsähallitus Metsätalous Oy:n vuonna 2024 toteuttamat luonnonhoidolliset toimenpiteet valtion monikäyttömetsissä METSO-ohjelman toiminta-alueella ja koko maassa. Toteutetusta pinta-alasta osa raportoidaan tarkemmin Helmi-ohjelman seurannassa. Lähde: Metsähallitus Metsätalous Oy.

Työlaji	Pinta-ala, ha, METSO-alue	Pinta-ala, ha, koko maa
Erityishakkuut	3 563	9 544
- Uudistuskypsan metsän väljennyshakkuu	1 447	3 281
- Poiminta- ja pienaukkohakkuu	1 724	5 286
- Pienaukkouudistaminen*	17	21
- Säästöpuuhakkuu	206	250
- Vähätuottoisen suon ennallistamishakkuu	169	706
Lehtojen hoito	6	8
Paahdeympäristöjen hoito	28	28
Luonnonhoidollinen kulutus	71	482
Säästöpuuryhmien poltto, kpl	29	31
Soiden ennallistaminen	241	1 835
Kosteikkoelinympäristöjen hoito (REH)**	-	-
Yhteensä, ha	3 909	11 897

* Ilmoitettu käsittelyyn otettujen metsiköiden pinta-alana, pienaukkoa on noin 1/5 pinta-alasta.

** Riistaelinympäristöjen hoito, sisältyy soiden ennallistamisen pinta-alaan.

2.3.4. Luonnonsuojelun tietojärjestelmien kehittäminen

Valtioneuvoston METSO-periaatepäätös sisältää toimenpiteen luonnonsuojelun tietojärjestelmien kehittämisestä, mikä on käytännössä Metsähallituksen toteuttamisvastuulla. METSO-ohjelmassa valtiolle hankituista kohteista perustetaan lakisäateisiä valtion luonnonsuojelualueita tai ne liitetään olemassa oleviin valtion luonnonsuojelualueisiin. Yksityismaiden METSO-kohteista voidaan muodostaa yksityisiä luonnonsuojelualueita (YSA) tai määräaikaista rauhoitusalueita (MRA).

Luonnonsuojeluhallinnon yhteiskäyttöisissä Suojelualueetietojärjestelmissä, SATJ ja SAKTI, sekä Metsähallituksen OmaisuusGis-järjestelmässä ylläpidetään ja hallitaan suojelualueiden perus- ja perustamistietoja. Järjestelmistä on saatavissa paikkatietoa valtiolle hankituista suojelualueista, yksityisistä suojelualueista sekä määräaikaista rauhoitetuista METSO-kohteista. Järjestelmistä on kuitenkin haasteellista irrottaa valtiolle hankittujen ja luonnonsuojelualueisiin jo liitettyjen kohteiden osalta METSO-kohteiden tietoja ja ne voivat sisältää epätarkkuuksia.

Maaliskuussa 2024 viranomaiskäytössä oleviin Suomen ympäristökeskuksen paikkatietoaineistoihin lisättiin aineisto Helmi-ohjelman toimenpidekohteista. Aineisto sisältää muiden organisaatioiden toimittamien tietojen ohella SATJ-järjestelmään tallennetut vapaaehtoisesti suojellut Helmin soidensuojelun tavoitteita toteuttavat YSA-kohderajaukset sekä SAKTlin

tallennetut Helmi-ohjelman toteutukseen sisältyvät valmiit hoitotoimet, joita ovat toteuttaneet ja tallentaneet Metsähallituksen Luontopalvelujen ja Eräpalvelujen ohella ELY-keskukset, Riistakeskus, Metsästäjäliitto, BirdLife sekä Metsäkeskus. Lisäksi aineisto sisältää tiedot Metsähallituksen Metsätalous Oy:n tekemistä Helmi-ohjelman mukaisista toimenpiteistä. Aineiston kokoamisen ovat tehneet tiedontuottajien avustuksella ympäristöministeriö ja Syke.

SATJ ja SAKTI sisältyvät Metsähallituksen Uljas-paikkatietojärjestelmäkokonaisuuteen. Lisäksi suojelualueiden tietojen hallinnassa hyödynnetään Uljas-kokonaisuuteen kuuluvia Suojelualueiden suunnittelu- ja seurantatietojärjestelmää (SASS), Lajitiedon hallintajärjestelmää (LajiGis) sekä Palveluvarustuksen tietojärjestelmää (PAVE). Nykyiseen Uljas-kokonaisuuteen liittyviä kriittisiä kehitystöitä tehdään tarvittaessa vielä vuoden 2025 loppuun saakka.

Uljas-järjestelmän korvaavaa kokonaisuutta koskevat selvitykset aloitettiin vuonna 2021. Luontopalvelujen toimintatapaselvitys ja Uljas-järjestelmän uusimiseen liittyvä arkkitehtuuri- ja teknologiaselvitys valmistuivat keväällä 2023. Toimintatapaselvityksen pohjalta toteutettiin Luontopalvelujen toimintatapauudistus ja tämän mukainen uusi organisaatio aloitti toimintansa alkuvuodesta 2024. Käynnissä on myös uuden toimintatavan mukaisten prosessien mallintaminen, joka toimii perustana järjestelmäuudistukselle. Arvo-hankkeessa (Uljas-järjestelmien uusiminen) on tällä hetkellä siirrytty toteutusvaiheeseen, jossa nykyisen Uljas-järjestelmän toiminnallisuudet uusitaan vaiheittain vuoden 2027 loppuun mennessä.

2.3.5. ELO-ohjausryhmä ja asiantuntijaryhmät

Metsähallituksen Luontopalvelut koordinoi osana METSO-ohjelman toteutusta ennallistamisen ja luonnonhoidon työryhmää (ELO). ELO on valtakunnallinen luonnonhoidon toimijoiden, tutkijoiden ja asiantuntijoiden muodostama yhteistyöryhmä, jonka teemat sisältävät maa-elinympäristöt ja sisävedet sekä luonnonsuojelualueilla että metsä- ja maatalousmailla. Työryhmä koostuu ohjausryhmästä ja kolmesta asiantuntijaryhmästä, jotka ovat Metsä-ELO, Suo-ELO ja Perinne-ELO. Sisävesien osalta tehdään tiivistä yhteistyötä Vesistökunnostusverkoston kanssa.

ELO-työryhmän ajankohtaisia painopisteitä ovat muun muassa METSO- ja Helmi-ohjelmiin sekä EU:n ja kansalliseen biodiversiteettistrategiaan liittyvät ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpiteet.

Vuonna 2024 ELO-ohjausryhmä ei kokoontunut lainkaan. Metsä-ELO järjesti teemakokouksen, jonka aiheena oli alue-ekologinen lähestymistapa ennallistamiseen ja luonnonhoitoon maisemassa. Suo-ELO:ssa keskityttiin soiden kaukokartoitukseen ja ennallistamisasetuksen tavoitteisiin soille. Perinne-ELO oli myös tauolla vuoden 2024.

Lisätietoa:

[ELO-asiantuntijaryhmät](#)

[Metsä-ELO](#)

[Suo-ELO](#)

[Perinne-ELO](#)

[ELO-ohjausryhmä](#)